

Ištrauka iš Aušros Matulevičiūtės rašomos knygos.

Skelbiama autorei leidus.

Damijono - gandro - istorija

Aš esu aštuonmetis Damijonas, viena savo puse lietuvis, gimęs Paryžiuje. Mano asmens dokumente užrašyta - Damien. Damjenas. Kaip gematogenas ar venos. (Dėl tarimo plonybių galite pasiteirauti mano mamos, ji - logopedė). Lietuvoje daugeliu atvejų aš esu Damukas. Tik niekad tas pats! Imk, *Damuk*, Čia *Damuko*. Palikit *Damukui*. Vežkitės *Damuką*. Pažaiskit su *Damuku*... Prieš metus ar du aš uždaviau mamai klausimą: „O kada tu esi gimusi Prancūzijoje?“. Labai gerai pamenu, kaip žydros mamos akys dar labiau pamėlynavo ir ji užsikvatojo. Kas gi čia juokinga? Ji juk kažkaip čia atsirado! Kad gimstama visados vienintelėje šalyje ir visam laikui, to aš nežinojau. Nenuostabu - tuomet tebuva gandro dydžio! Klausiate, kaip man pavyko su juo pasimatuoti?

Mano mamos gimtinėje nereikia važiuoti į zoologijos sodą norint pamatyti gandrą. Jų vasarą pilna visur. Anava, žirglioja po dobilais užsėtą pievelę senelių kieme! Jis vienam jos gale, aš - kitam. Giliai įkvėpiu ir imu pamažėl tykinti paukščio link. Kažin, ar išeis prieiti labai arti: gandrai, nors dideli, bet baikštūs. (Kur nebus; šitiekoj šalių Pietuose juos valgo ar šaudo tiesog malonumui!) Grįžteliu į mamą, laikančią smilių prie lūpų. „Eik be garso.“ – Suprantu. Įsitempiu it grobį tykanti katė su viltimi atlikti dar vieną - lemtingąjį - žingsnį. Kur tau! Gandras tik skėsteli sparnais ir išvelka savo laibą baltą kūną aukštyn. Užtikrinu jus: nuo snapo smaigalio iki kojų nagų jis man pasirodė toks pat didelis, kaip ir aš.

„Įdomu!“ – šūkteli Margo, kai prisiminęs draugams pasakoju savo ir paukščio akistatą.– „Būsi pjesėje gandas, Damuk!“ (Kartais per ilgąsias pertraukas mes statom spektaklius). „Damijonas – Gandras!“ - Mano vaizduotėje šmėsteli baisinga premjeros afiša... Tarytum iš po jos gardžiai nusikvatoja Nino. „O tau ko čia juoktis?“- šaukiu. „Tu tik gandro vaiką tegalėtum suvaidinti, būdamas tokio ūgio!“ - Atkertu. „Ča va pas la tête?!“¹ - Įširsta mano draugas.

„Dar įdomiau!“ – Neatlyžta režisierė. – Kaip tas gandriukas tavo kitoje kalboje vadinasi? „Gyvenat Prancūzijoje – kalbėkit prancūziškai“ - ruošiuosi atsikirsti! Tačiau Margo mane aplenkia; išmuša vadinamoji tėvų valanda, pamokos baigtos. Pribėgusi prie mano mamos, ji kamantinėja, kaip ten yra su tais gandro vaikais. Itin meiliai – tokios tos mergaitės! Mano

¹ *Pranc.* Tau galvoj negerai!

mama labai maloni, paaiškina, net pamoko ištarti (mano draugė režisierė itin žingeidi). Ne ji viena. Emelinui irgi parūpsta: „Koks jūsų vardas, madam?“ „Eglė“, atsako mama, kuo aiškiau ištardama balses. „Aaaaa... tai čia beveik kaip mūsų Esmée.“ – Tariausi supratusi dar viena klasiokė - Iris. „Ką jūsų vardas reiškia?“- Įsiterpia Sikstina, grakščiai taisydamasi visuomet prie aprangos priderintą kaukę. „Vargeli tu mano...!“ – Atsidūstu. „Tai – medis. Spygliuotis.“ – Šypsodamasi kalba mama.

Aš niekada iki šiol nesusimąsčiau, ką reiškia jos vardas. Kodėl jai jį tokį parinko mano seneliai Lietuvoje. Turiu vos kelias sekundes, tačiau jų užtektinai, kad mama mano galvoje pavirstų egle. Kuo aiškiau įsivaizduoju žalias skarotas medžio šakas, tuo labiau tam fone mėlynuoja mamos akys. Taip būna, kai ji jaučiasi labai laiminga. Regis, ji niekada nesiliaus šypsotis Sikstinai, Iris, Emelinui taip pat... „Cha cha cha, tavo namuose turbūt kasdien Kalėdos, Damjenai!“ Kas gi čia toks???- Žaibiškai grįžtu iš svajų. „Ninooooooooo, on t'a pas sonnė !²“ – Prapliūpstu, užsidirbdamas rūstų mamos žvilgsnį. „Eikit pas savo mamas, jos jūsų laukia. Šita yra mano!“ – Rėkiu savo galvoje, nes, negaliu visada garsiai sakyti to, kas į ją šauna... Taip mane moko mama. Turbūt dėl to ne vienas aš šiam pasauly jį myliu. Kaip gerai, kad ji gimė ir Prancūzijoje...

Berniukas be kaukės

Mama, ar tu įsivaizduoji, kaip greitai bėga šitie metai? Jei ne tie stabtelėjimai tarp kaukių pasikeitimų, taip ir nesusigaudyčiau, kada buvo pietūs, kada pavakariai.

Ta kaukė... Ji bebalsė, nejudri. Jos lyg ir nėra, tačiau kad ir kaip norėdamas, jos neišprašysi smukti lauk. „Tikrąja ta žodžio „smukti“ prasme.“ – Pridėtų mama. (Apie prasmių įvairovę aš dar menkai tesuprantu.) Kaukė nuo pat pradžių velia žodžius, slopina balsą, nemaloniai brūžina lūpas ir kosminiais kiekiais vagia orą. Kartą man kilo noras paslapčiomis pasimatuoti jo išteklius deguonies matuokliu, bet... čiapat buvau mamos demaskuotas.

Aš gyvenu didelėje šalyje, kur kaukės, it maži įvairiaspalviai lopinėliai, priskretę prie visokiausių veidų. Jūs galite įsivaizduoti šitą daugybę? Jei tuos 67 milijonus Prancūzijos gyventojų surikiuotume ypatinga tvarka, išeitų ohohoho, kokia futbolo ekipa! „Mat kaip.“ – Be ypatingo domesio tarsteli mano pusbroliai. Mūsų ryšys su kamuoliu labai tautiškas: jie nemėgta

² Pranc. Išsireiškimas. Nesikišk.

į jį spirti, o aš nelabai moku dešine jam trenkti. Nenuostabu – du tūkstančiai kilometrų skiria mūsų kamuolių kultūras.

Kol mes kaukėti, tol mūsų tėvai darbe, – girdėjau kalbėtis dvi mokytojos padėjėjas. Per tą kaukę... aš nebeatsimenu, kaip atrodo mano senas draugas Ninō. Jo bėda ta, kad būdamas smulkaus veido, jis visiškai prapuola po medžiaginės kaukės klostėmis. Kartais jos sukrenta jam po nosimi, ir aš pagaliau pamatau tris ketvičius savo draugo veido. My god³. Čia tikrai jis – Nino? Kadangi kaukių net akimirksniai, šiūkštu negalima nusiimti, savo draugą dažniausiai atpažįstu iš kapišonuotų megztinių ar portfelio. Arba štai, klasiokė Sikstina. Anądien mačiau ją geriančią vandenį iš buteliuko. Negalėjau atplėšti akių. „Tai ką, - spoksai?“ - Prikibo Nino, labai slaptas pastarosios gerbėjas. „Eik tu sau, kokia ji kitokia be kaukės! Nebeprisiminiau, kaip ji atrodo.“ - Sakau jam šnairuojančiam. (Sikstiną myli visi klasės berniukai).

Mes, pasirodo, keičiamės ir po kaukėmis. Kaip tas virusas su savo atmainomis. Matau iš nuostabos pastėrusią mamą. O kaip man kitaip palyginti?!... Surepetuokime dieną, kai bus galima suvisam nusiplėšti kaukes nuo veidų. Pavyzdžiui, Nino tiesiog ją nusitrauks. Ši tabaluos jo nukarintoje dešinėje. Kita, aišku, nedezinfekuota, ranka jis prasibrauks per burną – toks jau jisai - tokie mes visi. Galima ir azartiškesnė atsikratymo kaukėmis versija: neatlaikiusi mano augimo, vieną dieną kaukė plyštų! Gumutės garsiai pliaukšteltų paausiuose, atidengdamos ne Kiborgo (tokią tat perspektyvą mąstytojai pranašauja mano kartai), o Berniuko be Kaukės veidą. Aną vasarą iškritę pieniniai jau būtų išdygę. Neišėjo, bičiuli Nino, pasipuikuoti tuščiomis jų ertmėmis. *Tant pis*⁴. Tiek to. Balta naujų dantų rikiuotė prasiverš į priekį - į mano ir mūsų visų ateitį!

Vien šios priežasties pakanka rinkimams surengti. Esate *už* ar *prieš* kaukės dėvėjimą? „Nešvaistyk jėgų.“ – Man sako mama. Ji apskritai nelabai tiki klausimų sprendimu, kai tėra tik du sprendimo būdai – taip arba ne. Aš nieko prieš paklausti „kodėl“ – svarbiausią filosofinį klausimą, anot mano mamos. Bet į visus *kodėl* šia tema man būtų atsakyta, jog vaikai – užkrato nešiotojai. „Skamba kaip nauja identiteto gairė“ – džiaugiuosi nors tuo. „Dieve saugok...“ – Ir vėl girdžiu mamos draugę, lietuvę, apžvelgiant mano nenusisekusių rinkimų rezultatus.

Kaip man visa šita nusibodo... Užsimerkiu. Noriu matyti tik lūpas, tik šypsenas. Bet regiu tik ant mokinių striukių ir paltų jojančius dinosaurus, vienaragius, storą pokemoną... Ir taip pirmadienį... antradienį... trečiadienį... Kove, gegužę rugsėjį, spalį, vėl gegužę... Aš kartais

³ *Angl.* Mano dieve.

⁴ *Pranc.* Tiek to.

nebežinau, ar aš rėkiu pro kaukę, prašydamas klasioko paskolinti pieštuką arba permesti kamuolį. Mama sako, kad tokiais atvejais reikia sustoti ir kvėpuoti, skaičiuojant iki penkių ir atgalios. Bet aš nenoriu skaičiuoti. Aš nenoriu kaukės. Aš noriu bėgti. Per mokyklos kiemą, šaligatviu, per tiesumas. Iki Lietuvos, nors tenai, ko gera, tas pats. Nesvarbu, leidžiuosi kiek įkabindamas, garsiai trenkdamas kulnais, kad net atokiame senelių kaime girdėtų mane atlekiantį. Bėgu vis smarkyn, gal pagaliau nuo tos įgrisusios kaukės nukris visi pro audinį prasmukę ir anoj jo pusėj priglundę žodžiai, savo tankumu mane iki šiol tebedusinantys. Jų gi niekas per šiuos dvejus metus taip ir neišgirdo!